

РОЗДІЛ 4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

РЕГІОНАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНУ ЕКОНОМІКУ: ДОСЛІДЖЕННЯ ГОЛОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ВИЯВЛЕННЯ ПРОВІДНИХ НАПРЯМІВ ЕФЕКТИВНОСТІ

REGIONAL INTEGRATION OF UKRAINE INTO THE INTERNATIONALECONOMY: A STUDY OF THE MAIN RESULTS OF REGIONAL INTEGRATION AND IDENTIFY KEY AREAS OF EFFICIENCY

УДК 332

Бакай В.Й.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
підприємства і підприємництва
Хмельницький національний
університет

Малащук І.І.

студент
Хмельницький національний
університет

Федорчук М.В.

студент
Хмельницький національний
університет

У статті розглянуто проблеми інтеграції України у європейське економічне господарство. Досліджено порівняння ключових економічних індикаторів країн ЄС та України. Визначено головні етапи регіональної інтеграції. Розглянуто питання щодо взаємовигоди від інтегрованості України до складу країн Європейського Союзу. Визначено провідні напрями ефективності інтеграції України в світове господарство.

Ключові слова: агломерація, інтеграція, регіональна інтеграція, глобалізація.

В статье рассмотрены проблемы интеграции Украины в европейское экономическое хозяйство. Исследовано сравнения ключевых экономических индикаторов стран ЕС и Украины. Определены основные этапы региональной интеграции. Рассмотрен

вопрос о взаимной выгоды от интегрированности Украины в состав стран Европейского Союза. Определены ведущие направления эффективности интеграции Украины в мировое хозяйство.

Ключевые слова: агломерация, интеграция, региональная интеграция, глобализация.

The article deals with problems of integration of Ukraine into the European economic sectors. Studied comparison of key economic indicators of the EU as Ukraine. Determined the main stages of regional integration. Questions regarding the mutual benefit of the integration of Ukraine into the European Union. Defined key areas of efficiency of Ukraine's integration into the global economy.

Key words: agglomeration, integration, regional integration, globalization.

Постановка проблеми. Зважаючи на нестабільність економічної ситуації в нашій країні, дана тема є актуальною на сьогоднішній день. Ситуація на макро-, і макrorівнях в нашій країні, є досить нестабільною. На розвиток економіки в окремих галузях, так і в цілому економіки України, негативно впливає нестабільна політична ситуація в країні, яка виникла на Сході.

Економічна регіональна інтеграція є певним процесом розподілу праці національних господарств, який охоплює зовнішньоекономічний обмін і сферу виробництва, в результаті чого, веде до тісного переплетення національних господарств і створення єдиного господарського комплексу в регіональному масштабі, та створює стійкі економічні зв'язки.

Процес економічної інтеграції є складним і суперечливим, який обумовлений економічними та політичними причинами, але основною причиною інтеграції є вимоги високорозвинутих факторів виробництва, які значно попереду національних господарств. Цей процес історично складався при співвідношенні економічних та політичних факторів, які змінювались на окремих етапах.

Метою даної статті є дослідження в сучасних умовах головних результатів регіональної інтеграції, глобалізаційних змін процесу та подолання основних проблем під час інтеграції України.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Багато науковців в Україні за останні роки стали приділяти увагу дослідженню та вивченню у світовій економіці інтеграційних процесів, яка їх роль у глобалізації світогосподарських зв'язків відповідно до закономірностей розвитку міжнародної інтеграції в Україні займалися такі науковці, як В. Сідоров, І. Матюшенко, А. Голюков, О. Довгаль, С. Якубовський, О. Маковоз, А. Філіпенко, А. Киреев, Т. Щербина, Н. Пархоменко, С. Циганов.

Питання регіональних інтеграційних процесів також досліджували іноземні вчені, які у глобальному масштабі узагальнили питання та виокремили форми та етапи розвитку даного процесу займалися такі науковці, як Б. Баласса, Дж. Вайнера, Е. Бриггса, Г. Толорая, А. Кослера, М. Фаррелла, В. Ломакіна [6]. та інші науковці, хто приділяє увагу та досліджує в умовах сучасного розвитку інтеграційні процеси. Незважаючи на обширні наукові дослідження з питань регі-

ональної інтеграції господарства у міжнародну економіку, певні аспекти все ж потребують більш глибокого подальшого уточнення та вивчення, так як за умов впливу глобальних економічних змін потрібно доповнювати та розробляти теоретичну базу.

Виклад основного матеріалу. Розвиток економічної інтеграції виявляється в декількох формах та типах. Виділяється інтеграція на мікрорівні, тобто та яку ведуть приватними закордонними прямими інвестиціями та міждержавна економічна інтеграція.

Міждержавні інтеграційні об'єднання проявляються у зоні вільної торгівлі, головна мета яких – це ліквідація перешкод у взаємній торгівлі; митні союзи, які вживають заходи митного та податкового захисту від конкуренції третіх країн, свого внутрішнього ринку.

Під час свого розвитку, інтеграційний процес приймає форму спільного ринку, у якого свобода рухів товару, капіталу, послуг, уніфікація економіко-технічних та юридичних положень торгівлі, руху робочої сили і капіталу, та утворення єдиного економічного та валютного союзу [7].

Так як сферу обміну регулює єдиний ринок, то уніфікацію функціонування всіх сфер господарської діяльності та координацію економічної політики країн, передбачає створення економічного союзу, що може призвести до відмови національних урядів від відповідних функцій та утворенню національних органів, які прийматимуть обов'язкові загальні рішення.

Якщо взяти до уваги європейські процеси інтеграції, то виникають вони при ослабленні та розпаду колоніальних імперій, що задали в минулу історичну епоху розшарування суспільства. Під час війни відбувалось створення нового ступеню міжнародних відносин, який значив втрату першості колишньої ролі світового суспільства. Саме тому, головним завданням було досягнути вищої позиції регіону в світовому розшаруванні суспільства та унеможливити втрати першості.

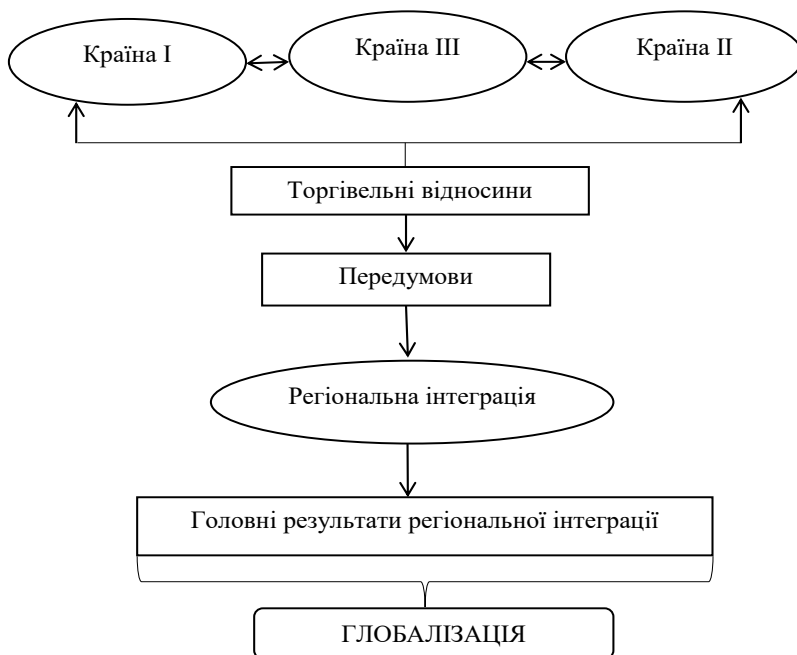

Рис. 1. Функціональна структура глобалізації

Джерело: [8].

Таблиця 1

Моніторинг показників макроекономічного розвитку України та ЄС [3, 4].

Індикатор	Одиниці виміру	Оглядовий період	ЄС	Україна
Зростання внутрішнього валового продукту	%	IV кв.2016 р. /III кв. 2016 р	0,6	0,1
		IV кв.2016р./ IV кв.2015р.	1,6	-2,8
Баланс зовнішньої торгівлі	млрд євро	листопад 2016 р.	4,1	0,27
Баланс платежів (поточний рахунок)	% до ВВП	III кв.2016 р.	1,6	6,8
Інфляція (НІСР)	%	грудень 2016 р. /листопад 2016р.	0,5	-0,9
		грудень 2016 р. / грудень 2015р.	1,2	0,2
Рівень безробіття	%	грудень 2016 р.	8,2	9,4
Рівень безробіття (< 24)	%	грудень 2016 р.	18,6	14,7
Рівень безробіття (>24)	%	грудень 2016 р.	7,1	9,8
Індекс промислового виробництва	%	листопад/жовтень 2016 р.	1,6	-4,9
		листопад 2016 р. / листопад 2015 р.	3,1	2,4
Індекс будівельного виробництва	%	листопад/жовтень 2016 р.	0,4	7,6
		листопад 2016 р. / листопад 2015 р.	0,2	14,1
Державний дефіцит	% до ВВП	2015 р.	-2,4	4,1
Загальний державний борг	% до ВВП	2015 р.	85,0	96
Індикатор економічних очікувань		січень 2017 р.	108,5	95

Інтеграція дозволяє обмежуючи негативний вплив глобалізації використовувати максимально її переваги, а також стимулювати внутрішній розвиток регіону. Інтеграційні об'єднання – це стимул до розвитку, певні передумови до глобальних змін. Регіональна інтеграція створює цілісність групи факторів, які в процесі глобалізації діють як одне ціле [8].

Головні етапи регіональної інтеграції:

1. Для початку співставляються процеси економічного, соціального розвитку країн та зближуються значення показників макроекономічного розвитку.

Станом на 13 лютого 2017 р. , згідно з даними Євростату, ЄЦБ, ГД ЄК ЕКФІН основними економічними індикаторами, що характеризують макроекономічну ситуацію в Європейському Союзі та в Україні. (табл. 1).

На основі даних таблиці побудуємо діаграму «Порівняння основних економічних показників України та ЄС».

Відповідно до даних, в Україні відбулося падіння ВВП у 4/3 кварталах 2016 року до 4/3 кварталів 2015 року, та незначне зростання ВВП у 4/3 кварталах 2016 року. У країнах ЄС відбувається поступове зростання ВВП. Також негатив-

ними явищами є те, що Україна випереджає країни ЄС за рівнем безробіття, рівнем державного боргу та рівнем державного дефіциту бюджету, та має нижчий індикатор економічних очікувань, ніж країни ЄС. Позитивним явищем є менші темпи інфляції в Україні, ніж у країнах ЄС, проте за рівнем інфляції Україна переважає країни Європейського союзу. Помітним є високий індекс будівельного виробництва в Україні.

2. Визначити взаємовигоду від інтегрованості України до складу країн ЄС.

Починаючи з 2010 року, ЄС є найбільшим торговельним партнером України. Також, ЄС є найбільшим інвестором коштів в розвиток України. Співпраця та інтеграція України в європейський простір є важливою для обох сторін. Економічними вигодами від інтеграції до європейського простору для України є забезпечення макроекономічної стабільності, надання додаткових інвестицій в країну, надання субсидій для розвитку сільського господарства, та подальше досягнення позитивного сальдо торговельного балансу. Економічні перспективи є досить непоганими для розвитку малого та середнього бізнесу, а також, запровадження стандартів ЄС у виробництві. Проте, для України існують і недоліки, такі,

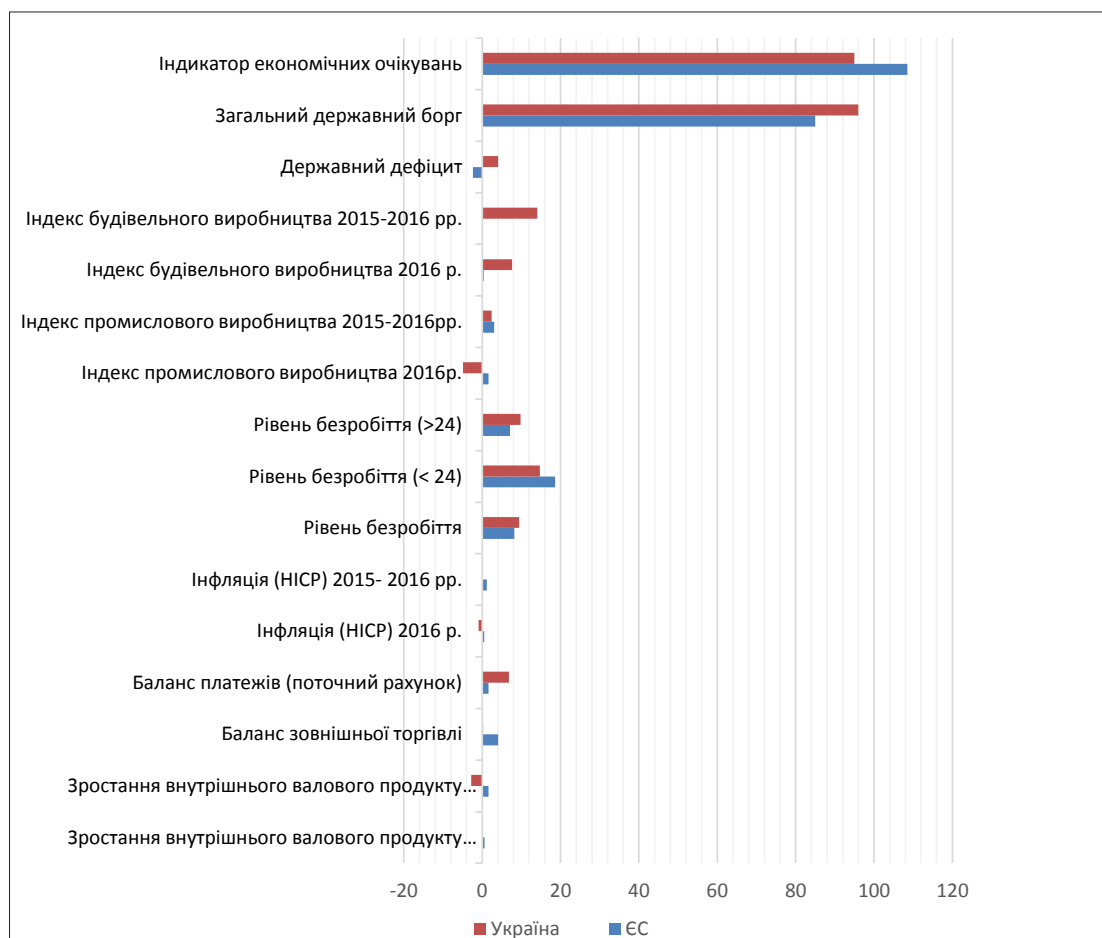

Рис. 2. Порівняння основних економічних показників України та ЄС.

як втрата деякими галузями господарства конкурентоспроможності на ринку, складність переходу виробництва на європейський рівень якості виробництва, та на європейський ринок цін. Економічними загрозами можуть виступати такі фактори, як розгляд України як сировинного придатку, переміщення шкідливого виробництва на Україну, зберігання шкідливих відходів на території держави, та розгляд України як відносно дешевого ринку робочої сили. Проте, Україна як сировинний придаток, держава з гарним природним і ресурсним потенціалом, та відносно дешевою робочою силою приваблює ЄС, адже є можливість заволодіти величезним природно-ресурсним потенціалом, розвивати виробництво на Україні, та отримати доступ до багатьох досить рідких корисних копалин, поклади яких досить великі на Україні [2].

3. Забезпечити зростання масштабів виробництва та скоротити витрати.

Промисловість в Україні розташована нерівномірно. Формують промисловий комплекс України всі елементи територіальної організації промисловості, які різноманітними зв'язками поєднані між собою. Основні елементи територіальної структури промисловості країни – це райони та агломерації, промислові вузли, центри та пункти.

На території України сформувались Придніпровський, Донецький, Прибузький та Прикарпатський багатогалузеві райони.

Придніпровський район характеризується значним розвитком металургійної, машинобудівної, електроенергетики, а також хімічної промисловості.

Донецький район – є найбільшим промисловим районом, який спеціалізується на вугільній, металургійній, електроенергетичній, а також хімічній промисловості.

Спеціалізація Прибузького району на електроенергетичній, вугільній та хімічній промисловостях.

Прикарпатський район характеризується газовою, нафтовою, машинобудівною, лісовою та хімічною промисловостями.

У межах промислових районів знаходяться багато промислових вузлів та агломерацій. До Придніпровського району входять наступні агломерації: Запорізька, Дніпропетровсько-Дніпродзержинська, Криворізька. До Донецького промислового району входять: Горлівсько-Єнакіївська, Донецько-Макіївська, Луганська промислові агломерації. До Прибузького району входять: Червоноградська та Нововолинська агломерації. До Прикарпатського району входить Львівська агломерація. Одеська, Київська, Харківська агломерації та багато промислових вузлів знаходяться поза межами промислових районів.

В Україні промислове виробництво у порівнянні з 2016 роком – зросло, а порівнюючи місяці

2017 року – впало, згідно даних, які оприлюднила 23 лютого 2017 року Державна служба статистики [4].

Порівнюючи поточний та попередній роки, у 2017 році було на 5,6% більше виготовлено продукції. Фактична цифра виявиться значно меншою – 5,2%, якщо застосувати календарну корекцію до цього показника. Разом з цим, зменшився показник промислового виробництва на 17,5%. Якщо до цього показника застосувати календарну корекцію, то падіння показника промислового виробництва буде лише на 1,5%.

Порівнюючи період 2017 року, згідно сезонно-скорегованого показника наявне певне зростання виробництва газу та електроенергії на 1,2%, зростання переробної промисловості на 0,1%. Лідером зростання є Луганська область +4%. А добувна промисловість упала на 2,2%. Лідером падіння – 44,3% є Тернопільська область.

Розрахунок показника динаміки обсягу промислового виробництва, базується на структурі валової доданої вартості за видами промислової діяльності за базисний рік та динаміці виробництва продукції за постійним набором товарів-представників.

Задля досягнення мети зростання масштабів виробництва та скорочення витрат, як повідомлялося Кабінетом міністрів раніше, було створено Національний комітет промислового розвитку, головним завданням якого є розвиток різних галузей промисловості, а також сприяння виробництва товарів, які мають високу додану вартість, для стимулювання економічного зростання.

4. Формування важливих вихідних положень для їх усвідомлення та реалізації.

Інтеграція України у світове економічне господарство є запорукою добробуту держави. Ефективне входження України у світовий економічний простір є завданням як розвитку її державності, так і її економіки. Проте, для того, щоб інтеграція принесла очікувані результати, була успішною, важливо реалізувати деякі вихідні положення. Відповідно, є низка перетворень, які є необхідними для інтеграції України у світове господарство та розвитку зовнішньоекономічних відносин держави. Одним з перетворень є вироблення ефективного механізму зовнішньоекономічних зв'язків держави. На макрорівні відповідно механізм має діяти на загальнодержавних засадах, на мікрорівні – на рівні підприємств, а на глобальному і регіональному рівнях функціонування механізму має здійснюватися шляхом участі держави у спеціалізованих та багатоцільових міжнародних економічних організаціях. Наступним перетворенням мусить стати енергетичне самозабезпечення, адже самозабезпечення електроенергетикою є однією з головних умов незалежності. Досягти цього Україна може за рахунок модернізації наявних та спо-

рудженні нових екологічно чистих вугільних і газотурбінних електростанцій. Для цього, перш за все, потрібно розвинути власне енергетичне машинобудівництво та котлобудівництво, а також, раціонально та ефективно використовувати наявні енергоресурси, застосовувати енергозберігаючі технології. Також необхідно враховувати науковий прогрес, та вітчизняні і зарубіжні досягнення в енергетичній галузі, та, по мірі можливості, переходити на альтернативні джерела енергії. Також, слід відмітити, що Україна має величезний потенціал, як природний, так і ресурсний. На заваді ефективного та раціонального використання природного та ресурсного потенціалу стає слабко вивчена територія України як в геологічному, так і в гідрогеологічному планах. Дослідження геології та гідрогеології України допоможе відшукати на території держави наявні ресурси, продуктивніше використовувати можливості.

Одним з найважливіших напрямків реалізації економічних інтересів нашої держави є забезпеченням підвищення економічної ефективності в галузях економіки держави, та мінімізація витрат суспільної праці [9].

Розглянувши головні етапи регіональної інтеграції, варто виділити провідні напрями її ефективності у світове господарство, які допоможуть нашій країні забезпечити добробут населення та забезпечити стабільності економіки достатній рівень:

- співпраця на галузевій основі, особливо в продовольчій, екологічній, науково-технічній та енергетичній сферах. Важливим кроком є приєднання України до міжнародних різноманітних програм, зокрема, інформаційні, науково-технічні – конструювання нових матеріалів, аерокосмічні програми і інші;

- визначення галузей виробництва та необхідний при цьому перехід до ринків, які складають комплекс міжнародної спеціалізації країни в цілому. Пріоритетні зміни у народному господарстві можливі завдяки стимулюванню методами ринкової економіки певних галузей і виробництва. Досягнення напряму можливе при спільних інтересах у створенні політичної стабільності, вирішенні екологічних проблем та створенні умов для функціонування єдиного економічного простору;

- міцно взаємодіяти з ЄС, і прагнути ще більше стимулювати взаємозв'язок вітчизняної економіки з ЄС. На даний момент, за останні роки встановлені більш тісні міжнародні зв'язки на рівні спільних підприємств;

- підвищити конкурентоспроможність національного виробництва на міжнародному рівні, сформувати основні інструменти ринкового механізму;

- у функціонуючі господарські об'єкти залучити іноземний капітал., ввести у виробництво сучасні

технології, які забезпечили б вихід конкурентоспроможної продукції на світовий ринок, за рахунок поштовху прогресу в структуру господарства країни;

- розвиток зони причорноморської інтеграції, за рахунок встановлення режиму вільного пересування капіталів робочої сили, товарів та створенні транспортно-комунікаційної інфраструктури.

Висновки з проведеного дослідження. Питання інтеграції України на сьогоднішній день залишається відкритим, разом із питаннями, які можуть негативно вплинути на ефективну інтеграцію. Від стратегічних цілей буде залежати вибір напряму інтеграції.

До системи світового господарства Україна лише входить, тому, можливість економічного розвитку залежить від того, як відбувається процес входження.

Є характерний перелік проблем інтеграції України:

- протиріччя регіонального характеру, які можна вирішити на довгострокових договірних засадах;

- враховуючи особливості, реальні можливості, сучасні напрями господарювання світової системи, Україна не може визначитись з механізмом перебудови економіки та з основними напрямами;

- є певна небезпека в економіці та зовнішньоекономічних відносинах, яку можна вирішити активним конкурентним протистоянням на міжнародному ринку.

Для вирішення основних проблем інтеграції, потрібні кардинальні зміни у соціальній системі та у внутрішньо-економічній системі також.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/european-union>
3. Представництво України при Європейському союзу та Європейському співтоваристві з атомної енергії. [Електронний ресурс]. – Розділ Україна-ЄС/Макроекономічні показники розвитку ЄС – на 13.02.2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/eu-indicators>
4. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukrstat.org/>
5. Держстат у цифрах показав, що відбувається з промисловим виробництвом в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/groshi/derzhstat-u-cifrah-pokazav-scho-vidbuvaetsya-z-promislovim-virobnictvom-v-ukrayini-886053.html>.

6. Ломакіна В.К. Світова економіка / В.К. Ломакіна. – М.: Анкіл, – 2009. – С. 174.

7. Рибалкіна В.Е Міжнародні економічні відносини / В.Е. Рибалкіна. // М.: ЮНИТИ-ДАНА, – 2009. – С. 106.

8. Сідоров В., Пасмор М. Регіональна економічна інтеграція [Електронний ресурс] / Сідоров В., Пасмор М. // Зовнішня торгівля: економіка,

фінанси, право. –2016. –№ 2. – режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2016/2\(85\)/9.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2016/2(85)/9.pdf). – дата звернення:.. – ISSN1028–7507.

9. Федоришина О.О. Проблеми інтеграції України до Європейського союзу СОЮЗУ [Електронний ресурс] / О.О. Федоришина // Ефективна економіка. –19.04.2012. –№ 4. – режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1103>.

ПРОБЛЕМАТИКА СУТНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА THE PROBLEM OF THE ORGANIZATIONAL SUPPORT ESSENCE OF FINANCIAL SECURITY CONTROL OF SMALL BUSINESS

У статті вдосконалено підхід до сутності організаційного забезпечення контролю фінансової безпеки малого підприємництва у т.ч.: досліджено специфіку структурного та нормативно-методичного підходу до сутності організаційного забезпечення; ідентифіковано сутність організаційного забезпечення державного фінансового контролю фінансової безпеки малого підприємництва. Отримані результати дозволяють виділити схему базових структурних частин організаційного забезпечення державного фінансового контролю, що формується на основі структурних регламентів як сукупності документів, що необхідні для забезпечення високого рівня організованості відповідного контролю.

Ключові слова: оцінка; організаційне забезпечення; фінансова безпека; мале підприємництво.

В статтю усовершенствован подход к сущности организационного обеспечения контроля финансовой безопасности малого предпринимательства в т.ч.: исследована специфика структурного и нормативно-методического подходов к сущности организационного обеспечения; идентифицирована сущность организационного обеспечения государственного контроля финансовой безопасности малого предпринимательства. Полученные результаты

позволяют выделить схему базовых структурных частей организационного обеспечения государственного финансового контроля, что формируется на основе структурных регламентов, как совокупности документов, необходимых для обеспечения высокого уровня организованности соответствующего контроля. Ключевые слова: оценка; организационное обеспечение; финансовая безопасность; малое предпринимательство.

The approach to the essence of organizational support for the control of financial security of small businesses has been improved in the article, including: the specifics of the structural approach to the essence of organizational support; the specificity of the normative-methodical approach to the essence of organizational support has been explored; specificity of the study of the specifics of the approach to the nature of organizational support has been studied; the organizational support essence of the state control of financial security of small business has been identified. The obtained results make it possible to single out the scheme of basic structural parts of organizational support for state financial control, that is formed on the basis of structural regulations, as a set of documents necessary to ensure a high level of organization of the relevant control.

Key words: evaluation; organizational support; financial security; small business.

УДК 336.77:334.012.64

Королович О.О.

к.е.н., старший викладач кафедри обліку і оподаткування та маркетингу Мукачівський державний університет

Актуальність дослідження. Під поняттям «оцінка» загальноприйнятим є розуміння засобу чисельного виразу стану об'єкту дослідження, в залежності від наближення його окремих параметрів до оптимального стану, за якого забезпечується позитивний ефект (або вдосконалення) у сфері фінансової безпеки малого підприємництва. Враховуючи площину встановлення діагнозу, загальними об'єктами дослідження визначені:

1) форми організації Державного фінансового контролю фінансової безпеки – а саме, встановлені зразки та шаблони, що документально забезпечують організацію контрольного процесу;

2) методи організації Державного контролю фінансової безпеки – а саме, систематизована сукупність технологічних кроків та дій, які необхідно реалізувати з метою організації контрольного процесу.

Результатом оцінки має стати розпізнання певних проблем та ідентифікація діагнозу у наступних площинах:

1) узагальнений результат оцінки, що визначає – відповідає або не відповідає (прийнятим нормативам тригерної системи) стан фінансової безпеки діяльності малого підприємництва як об'єкта діагностування;